

СЕЛІВАНОВА

Наталя Миколаївна
n.selivanova.odessa@gmail.com

УДК 657:336.122

ОБЛІК ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО
ВНЕСКУ НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНЕ
СТРАХУВАННЯ У КРАЇНАХ СВІТУ

ЯНКОВСЬКА

Ольга Андріївна
hollly@ukr.net

ACCOUNTING OF SINGLE SOCIAL
CONTRIBUTION IN NATIONAL
INSURANCE IN THE WORLD
COUNTRIES

к.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет

студент, Одеський
національний політехнічний
університет

Стаття присвячена огляду обліку ЄСВ у різних країнах, визначенню існуючих моделей його адміністрування у світі. Проведений порівняльний аналіз аспектів справляння ЄСВ та узагальнено досвід загальнообов'язкового страхування.

Стаття посвящена обзору учета ЕСВ в разных странах, определению существующих моделей его администрирования в мире. Проведён сравнительный анализ аспектов взимания ЕСВ и обобщён опыт общеобязательного страхования.

The present article is devoted to the review of the accounting of SSP in different countries, the definition of existing models of its administration in the world. A comparative analysis of the SSP levy aspects is done, the compulsory insurance experience is generalized.

Ключові слова: єдиний соціальний внесок на загальнодержавне страхування, зарубіжний досвід, адміністрування, ставка ЄСВ

Ключевые слова: единый социальный взнос на общегосударственное страхование, зарубежный опыт, администрирование, ставка ЕСВ

Keywords: single social contribution on obligatory state insurance, foreign experience, administration, rate of SSP

ВСТУП

Розрахунки, що стосуються соціального страхування робітників, фірми чи підприємства, є дуже важливими. Нарахування й утримання ЄСВ впливає на своєчасність розрахунків пов'язаних із заробітною платою. В науковій літературі питання обліку ЄСВ досліджували такі вчені: К.В. Безверхий, Н. Вороная,

В.І. Зезуль, М.Т. Казмерчук, В.М. Кміть, Д.П. Козлова, І.В. Кунашук, С. О.Наконечний, В.Я. Оліховський, І.М. Серватинська, Н.В. Сколозdra, Н.В. Харченко та інші. Але не достатньо досліджено справляння й адміністрування ЄСВ у світі. Це можна побачити з рис. 1.

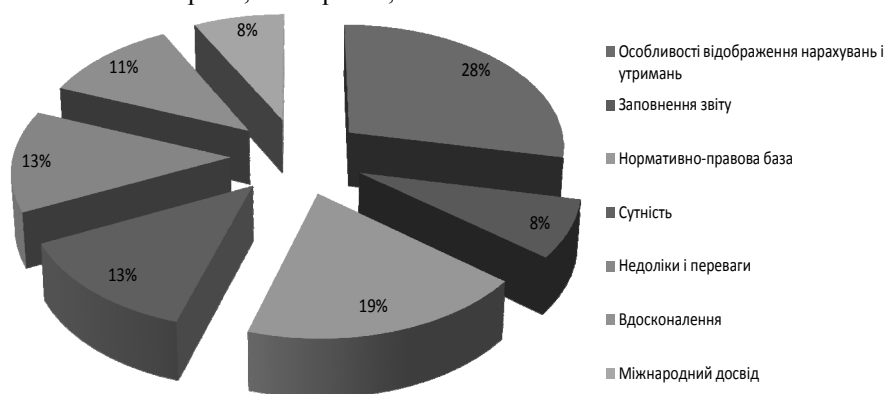

Рис. 1. Дослідження окремих питань щодо порядку нарахування та справляння ЄСВ

Найбільшу питому вагу 28%, 19%, 13% мають відповідно особливості відображення нарахувань та утримань, законодавче регулювання, недоліки і переваги впровадження, сутність ЄСВ. Найменшу питому вагу мають наукові роботи присвячені міжнародному досвіду справляння ЄСВ і заповненню звітності (8%).

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні обліку, справляння й адміністрування ЄСВ у різних країнах світу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основою роботи є матеріали періодичних видань, електронні ресурси мережі Інтернет, наукові праці,

законодавчі акти. Теоретичною та методологічною базою дослідження виступає загальнонауковий діалектичний метод пізнання.

При проведенні дослідження використано методи порівняння, абстрактно-логічний (при узагальненнях), монографічний (при представленні).

РЕЗУЛЬТАТИ

Вчені виділяють декілька моделей справляння єдиного соціального внеску на загальнодержавне страхування серед країн Європи. Роздивимось деякі з них.

Для України, Данії, Люксембургу й Австрії характерно децентралізоване управління, відокремленість від системи податків, здійснення функцій відбувається незалежно. Ефективність цієї системи 84,5%.

Бельгія, Іспанія, Італія, Македонія, Болгарія, Німеччина та Польща використовує централізовану систему, засновану на виконанні реєстрації усіх платників, зборі, обліку звітності, але облік осіб, що застраховані, баз даних, здійснення виплат здійснюють ФСС окремо. Ефективність цієї системи 86,8%.

Інтегральна модель справляння є у Великобританії, Фінляндії, Швеції, Норвегії, Ісландії, Ірландії, Латвії. Повноваженням податкових органів є збір страхових внесків і їх розподіл, а інші функції здійснює тільки одна установа. Але децентралізованим залишилося здійснення функцій, пов'язаних із медичним страхуванням. Ефективність цієї системи 100%.

Для Чехії, Греції, Литви, Мальти, Португалії, Швейцарії та Словачії характерно виконання функцій обліку, збору, акумулювання, зберігання даних однією установою. Ефективність цієї системи 88,4%.

У Естонії, Угорщині, Голландії, Словенії, Сербії, Хорватії, Чорногорії, Албанії, Румунії, Боснії та Герцеговині специфічні органи здійснюють реєстрацію, виплату допомог, надання послуг застрахованим особам, а збір внесків, адміністрування, стягнення – податкова адміністрація. Ефективність цієї системи 73,5%.

І.М. Серватинська визначає ефективність, порівнюючи обсяг внесків на загальнодержавне соціальне страхування через співвідношення фонду оплати праці, з якого здійснюється виплата, й фактичного фонду оплати праці. Вона виявила зв'язок (пряму залежність) між інтегрованістю системи й ефективністю [1].

За типом адміністрування виділяють такі системи у зарубіжних країнах: адміністрування органами податкової служби й установами сфери страхування. До першої системи належать: Великобританія, Данія, Ірландія, Ісландія, Канада, Нідерланди, Норвегія, США, Фінляндія, Угорщина, Швеція. До другої – Австрія, Бельгія, Греція, Іспанія, Італія, Корея, Люксембург, Мексика, Німеччина, Польща, Португалія, Словацька Республіка, Туреччина, Франція, Чехія, Швейцарія, Японія [2].

Розглянемо ставки ЄСВ в країнах світу:

– Україна – єдиний внесок на загальнодержавне соціальне страхування об'єднав внески від нещасних випадків на виробництві, на випадок безробіття та тимчасової втрати працездатності, 22 % виплачує

роботодавець (базова ставка); 8,41% він виплачує, якщо є робітники-інваліди [3];

– Росія – соціальний внесок, 22 % в Пенсійний Фонд, в страховий фонд – 2,9%, в фонд загальнообов'язкового медичного страхування – 5,1%, на обов'язкове соціальне страхування на випадок тирчасової непрацездатності та у зв'язку з материнством щодо виплат і інших винагород на користь іноземних громадян і осіб без громадянства, які тимчасово перебувають в Російській Федерації (за винятком висококваліфікованих фахівців) в межах встановленої граничної величини бази по даному виду страхування 1,8% [4];

– Таджикистан – соціальний податок, що сплачується до бюджету, обкладає виплати співробітників і працівників за договорами, у вигляді заробітної плати та інші винагороди за певні роботи або послуги, стосується як громадян Таджикистану, іноземних громадян, так і осіб без громадянства. Загальна ставка, за деякими винятками, становить 25% для страховиків і 1% для тих, кого страхують [5];

– Сполучені Штати Америки – роботодавець сплачує податок у розмірі 6,2% від з/п робітника з прибутку, самозайняті люди сплачують 10,4% від доходу, 4,2% нараховуються на суму з/п робітника без вирахування і податків. Також є державна програма Medicare, метою якої є збір коштів для незможних і пенсіонерів, на повну суму з/п нараховується 1,45%, роботодавець сплачує 1,45%, самозайняті люди сплачують 2,9% [6];

– Великобританія (національні страхові внески) сплачують робітники, роботодавці, вільні підприємці. Сплачуються усіма працюючими в віці від 16 до досягнення пенсійного віку за умови, що їх дохід більше мінімального порогу, що становить на сьогоднішній день 157 фунтів на тиждень для працюючих і 6025 фунтів на рік для підприємців. Сплачуються самим працівником (внески клас 1) і складають 12% від зарплати, якщо дохід становить від £ 155 до £ 815 в тиждень (£ 672 – £ 3532 на місяць). Якщо працівник заробляє вище цього порогу, на суму, що перевищує поріг, нараховується до сплати ще 2%. Внески в розмірі 13,8% доплачує роботодавець, від зарплати співробітника вище £ 155. Якщо ви заробляєте менше £ 8060 на рік, ви не повинні платити NICs, при цьому ви не втрачаєте право на допомогу, якщо ви заробляєте не менш £ 5965 на рік. Страхові внески сплачуються з заробітної плати, комісій, бонусів, оплати за переробку, лікарняного та відпустки по догляду за дитиною, оплачуваних роботодавцем [7];

– Сербія – ставки на обов'язкове пенсійне страхування і страхування по інвалідності – 26%; обов'язкове медичне страхування – 10,3%; страхування по безробіттю – 1,5%. Коли внески сплачуються одночасно з підстави і на підставі, розрахунок внесків здійснюється за такими ставками: з обов'язкового пенсійного та страхування по інвалідності – 14% осіб, зазначених у статті 7 пункту 1 ст. 1 до 5 цього Закону, і 12% для роботодавця або іншого платника доходу для осіб, зазначених у статті 7 пункту 1 ст. 1 до 5; для

обов'язкового медичного страхування – 5,15%; страхування по безробіттю – 0,75% [8];

– у Казахстані ставка соціального податку складає 11% (сплачує роботодавець), для робітників-інвалідів – 4,5%, для юридичних осіб-виробників сільсько-господарської продукції – 6,5%. Сплата соціального податку проводиться не пізніше 25 числа місяця, наступного за податковим періодом, за місцем перебування платника податків, якщо інше не встановлено Кодексом [9];

– у Польщі внески відраховуються із заробітної плати працівника, а іншу частину сплачує роботодавець. Роботодавець сплачує в пенсійний фонд 9,76%, внесок на страхування по інвалідності 6,5%. Робітник сплачує в пенсійний фонд 9,76%, внесок на страхування по інвалідності 1,5%, внесок на медичне страхування 2,45%. Сумарний внесок в пенсійний фонд 19,52%, на страхування по інвалідності 8% [10];

– у Латвії ставка обов'язкових внесків, якщо робітник застрахований за всіма видами соціального страхування, становить 34,09 відсотків, з яких 23,59% платить роботодавець і 10,5% – робітник. Внутрішній робітник у роботодавця-іноземця та іноземний робітник у роботодавця-іноземця виробляє обов'язкові внески до 15 числа місяця, наступного за звітним кварталом. При добровільному страхуванні – до 15 числа місяця, наступного за звітним [11];

– у Болгарії підвищена сума внесків в фонд пенсій для осіб за ст. 69 КСЗ (Кодексу Соціального Забезпечення) на 20 процентних пунктів наступним чином: з 40,8 відсотка до 60,8 відсотка для осіб, які народилися до 1 січня 1960 р.; з 35,8 відсотка до 55,8 відсотка для тих, хто народився після 31 грудня 1959 р. Внески у Фонд медичного страхування (8%) за рахунок робітника 3,2 %, за рахунок роботодавця 4,8 %. Для професійного пенсійного фонду: 12% осіб, які працюють за категорією праці I; 7% для осіб, які працюють за категорією II роботи. Фонд Додаткового обов'язкового пенсійного страхування Універсальний Пенсійний Фонд 5 %, з них: за рахунок робітника 2,2 %; за рахунок роботодавця 2,8 %. Перелік професій за галузеву належністю закріплені в додатку до Закону про бюджет соціального страхування. Національний Страховий Інститут встановлює процентне співвідношення від доходу, які підлягають виплати на застрахованих осіб до фондів Пенсійного, соціального, медичного страхування. Відрахування в процентах поділяються за роками народження від 31.12.1959 року по теперішній час і народжені до 01.01.1960 р, а також по виду здійснення правовідносин і категорій праці. Внески в фонд «Загальне захворювання і материнство» розподілені наступним чином: 1,4% від імені застрахованої особи; 2,1% за рахунок страховика; 3,5% за рахунок самозастрахованої людини. Одним з основних змін є збільшення з 1 січня 2017 року розмір вкладу в «Пенсії» PSS 1 процентний пункт. Розподіл цього зростання виглядає наступним чином: 0,56 за рахунок страховика і 0,44 за рахунок застрахованої особи. Розподіл в фонд «Безробіття» виглядає наступним чином: 0,4% за рахунок застрахованої особи; 0,6% за рахунок страховика [12].

Підсумовуючи, можна побачити що у більшості країн Євразії сума внеску розподіляється між робітниками і роботодавцем. В більшості країн внески не об'єднані, як в Україні, а існують окремі: на пенсійне страхування, обов'язкове медичне страхування, страхування по інвалідності, на випадок тимчасової втрати працездатності. Процентна ставка, що сплачується роботодавцем, вище ніж утримання у робітників. Серед цих країн найбільші сумарні ставки в фонди у Латвії, Сербії, Росії. Найменші – у США, Казахстані, Польщі, Україні.

ВИСНОВКИ

У статті було наведено ставки ЄСВ, порядок його справляння, різноманітні моделі у світі. Зниження ставки ЄСВ поки що не виправдало очікувань по детінізації заробітної плати і збільшенню доходів державного бюджету, хоча, не зважаючи на це, деякі науковці настроєні оптимістично. Треба пам'ятати, що перш ніж займатися імплементацією іноземного досвіду в Україні, треба враховувати її національні особливості і розробити таку модель справляння ЄСВ, що сприяла б поліпшенню економічної ситуації.

Список використаних джерел

1. Серватинська І.М. Адміністрування та справляння єдиного соціального внеску: зарубіжні та вітчизняні реалії / І.М. Серватинська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 6. – С. 799–805.
2. Кміть В.М. Оцінка функціонування єдиного соціального внеску в Україні та напрями вдосконалення системи адміністрування соціальних внесків / В.М. Кміть, І.В. Кунашук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – № 22.5. – С. 204–213.
3. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 08.07.2010 № 2464-VI: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
4. Налоговый Кодекс Российской Федерации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://base.garant.ru/1090200/55/#block_20034.
5. Налоговый кодекс Республики Таджикистан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.asia-realty.ru/co-zakon-tajikistan.php?id=431>.
6. Виды налогов в США [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://rodi-v-amerike.com/vidy-nalogo-v-ssha>.
7. National Insurance [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.direct.gov.uk>.
8. ZAKON O DOPRINOSIMA ZA OBAVEZNO SOCIJALNOO SIGURANJE [Електронний ресурс]. – Режим pristup: http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_doprinosima_za_obavezno_socijalno_osigosigur.html.
9. Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі) [Электрондық ресурс]. – Қолжеткізу тәртіптемесі: <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/kk/kz/kz042kk.pdf>.
10. Pierwszy pracownik – różnica między wynagrodzeniem netto a wynagrodzeniem brutto [Elektronowy zasób]. – Режим доступу: <https://poradnikprzedsiebiorcy.pl/-pierwszy-pracownik-roznica-miedzy-wynagrodzeniem-netto-a-wynagrodzeniem-brutto>.
11. Par valsts socialo apdrošināšanu [Elektronisks resurss]. – Piekļūšanas režims: <https://likumi.lv/doc.php?id=45466>.
12. Задължителни вноски за 2017 г. Коментар за промените в законодателството [Електронен ресурс]. – Режим на достъп: <https://www.tita.bg/page/465..>